

MARGARETA NODIGT UIT

HOME VOOR LEERKRACHTEN INLEIDING OPDRACHTEN MODULES SURFHULP

>>>> PALEIS VAN PRINSESJE TOT LANDVOOGDES DE KLEREN MAKEN DE MAN...EN DE VROUW EET- EN DRINGGEWOONTEN
KENNISMAKING MET DE NIEUWE WERELD KUNST: MARGARETA EN HAAR SCHILDERIJENCOLLECTIE MUZIEK AAN HET HOF

>>>>>>>> OPDRACHT SAMENVATTING TIPS VOOR LEERKRACHTEN

Het onderdeel *Van prinsesje tot landvoogdes* is gebaseerd op het onderzoek van Annemie Swaelens en werd voor deze toepassing gereedigeerd door Odette Peterink. De uitgebreide les vind je in de rubriek 'Modules'.

OPDRACHTEN >>>> VAN PRINSESJE TOT LANDVOOGDES>>>> OPDRACHT

1.

Van mijn mama, Maria van Bourgondië, kan ik me nauwelijks iets herinneren. Ze sterft wanneer ik twee jaar ben. Portretten zorgen ervoor dat ze toch een beetje bij ons is. Mijn vader Maximiliaan laat die tot vele jaren na haar dood in 1482 schilderen; deze versie dateert van ca. 1500. Vind je haar ook niet mooi en elegant?

2.

Als ik op de wereld kom, is mijn vader Maximiliaan uit het huis Habsburg, aartshertog van Oostenrijk; in 1508 wordt hij keizer van het Heilig Roomse Rijk. Een paar jaar later werd dit portret van hem geschilderd: scherpe gelaatstreken, weelderige mantel en een indrukwekkend harnas. Kijk eens goed naar zijn rechterarm. Op de mouw zie je enkele woorden in het Latijn: QVIS CONTRA NOS. In het Nederlands luidt de hele zin: Als God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn? Deze zin komt uit de brief van de apostel Paulus aan de christenen van Rome (8,31). Waarom zou mijn vader zijn portret zó hebben laten schilderen?

3.

Na de dood van mijn mama wordt ik liefdevol opgenomen door mijn stiefoma in haar residentie in Mechelen. De peuter die je ziet, vertrekt al snel op huwelijksreis! Het gaat richting Frankrijk, want ik ben uitgehuwelijkt aan kroonprins Karel; die is 13. Zijn en mijn vader zijn vijanden - inzet is het hertogdom Bourgondië -, maar ze hebben recent vrede gesloten. En hiervan ben ik het slachtoffertje! Hoe oud ik precies ben als de schilder me portretteert, kan je in de inscriptie bovenaan vinden. Ik zie er stevig en gezond uit, niet? Waarom is dit van belang? Op weg naar het kasteel van mijn prins, word ik zelfs naakt onderzocht! Wat een toekomstige koningin al niet moet verduren...

4.

Wie heb ik meegenomen? De papegaai van mijn mama. Die zal nog heel wat lief en leed met me delen ...

5.

In het slot van Amboise aan de Loire ontmoet ik eindelijk mijn echtgenoot, Karel! Als zijn vader sterft, wordt ik koningin van Frankrijk. Mijn man is nu koning Karel VIII; omdat hij zo jong is, wordt zijn zus regentes. Als drie-jarige ben ik la petite royne (de kleine koningin)! Mijn min mag bij me blijven en ik krijg een gouvernante om me op te voeden. Weet je wat een min is?

Portret Karel VIII van Frankrijk

6.

Toen mijn 'huwelijksportret' werd geschilderd, werd er een zelfde portret gemaakt van mijn broertje. Dat portret zie je hier. Later hang ik de twee portretten samen in mijn residentie in Mechelen. Heb jij afbeeldingen van jezelf als kind? Veel of weinig? Hoe komt het dat ik, in de 16de eeuw, maar één kinderportret van mezelf heb?

7.

Het was in die tijd heel gewoon voor families van adel om dmv portretten aan huwelijksbemiddeling te doen. Hier zie je er een ander voorbeeld van. Je ziet Karel - de latere keizer - in het midden, en twee van zijn zusjes. Hoe kun je zien dat het hier om huwelijkspportretten gaat? Later zal ik in Mechelen deze kleintjes opvoeden. Vooral mijn nichtjes bereid ik voor op wat ik en vele andere prinsessen meemaken: vanaf de wieg ingeschakeld in het Europese machtsspel...

Meester van het Sint-Jorisgild, Eleonora, Karel en Isabella

8.

Ik ben geen kind meer! Aan het Franse hof in Amboise ben ik opengebloeid tot een jonge dame van 11 met een verfijnde opvoeding: mijn kennis van het Frans is prima, ik heb Latijn geleerd, tekenen, schilderen, borduren, zingen en musiceren ... en de typische hofdansen. Mijn koninklijke echtgenoot houdt dolveel van me: hij laat een officieel portret van mij schilderen en geeft me schitterende cadeau's.

Jean HEY, Margareta van Oostenrijk, 1490-91

9.

Vind je me niet mooi in mijn jurk van rood fluweel? Kijk eens goed naar de halsuitsnijding. Je ziet hoe innig wij verbonden zijn als bruidspaar. Kijk goed! En vergeet niet dat de naam van mijn man in het Frans met een C begint. Zie je wat ik bedoel?

10.

Op het vorige schilderij was ik nog gelukkig. Maar aan het einde van 1491 heb ik redenen genoeg om te huilen ...Hoe het lot toeslaat, zie je op deze miniatuur. Wie zijn de figuren? Wat gebeurt er precies in de scène? Karel kiest een andere bruid, een interessantere partij voor hemzelf en zijn land. Ik word verstoten. Ons huwelijk ontbinden, is niet moeilijk: het is fysiek niet voltrokken.

Je begrijpt dat het voor mij een heel moeilijke situatie is. Ik vertrek en kan gelukkig weer terecht bij mijn stiefoma in Mechelen.

De Franse hofdichter schrijft nav mijn vertrek een aangrijpend vers, *Tous les regretz*. Wil je er meer over weten, ga dan naar de opdracht [Muziek](#).

Na nog heel wat moeilijkheden, verlaat ik Frankrijk.

Stiefoma vangt me in Mechelen op.

11.

Ik moet verder met mijn leven! Wat staat me te wachten denk je?

Ja, je hebt goed geraden. Alweer huwelijksonderhandelingen.

Wie is de nieuwe kandidaat? De Spaanse kroonprins Juan, hij is 2 jaar ouder dan ik en de enige zoon van de Katholieke Koningen! Zó beslist het mijn vader Maximiliaan.

Het nieuwe plan is dat ik met Juan trouw en mijn broer Filips met Juan's zus.

17 ben ik als ik Mechelen verlaat en naar mijn nieuwe land reis. Mijn papegaai neem ik opnieuw mee ... , brengt hij me nu meer geluk dan aan het Franse hof?

In Burgos trouwen Don Juan en ik. Een huwelijksportret heb ik niet. Maar een verwijzing naar onze bruiloft kan wel in een bijbelse scène zijn opgenomen.

Kijk maar naar de afbeelding. Herken je me?

12.

Zes maanden zijn we heel gelukkig. Begin oktober 1497 overlijdt Juan aan een koortsaanval, ik blijf zwanger achter... In december baar ik een meisje, dat al snel sterft ...O Fortuna!

Spanje treurt, ik ben één en al droefenis en pijn... Een balans van mijn jonge leven? Geliefde, echtgenote en verstoten... geen koningin meer. Geliefde, echtgenote, weduwe, kinderloos ... geen koninginnenkroon.

In het najaar van 1499 keer ik opnieuw naar de Nederlanden terug. En als snel draait de huwelijks-carroussel opnieuw voor mij!

13.

Waar en bij wie kom ik deze keer terecht? Mijn vader en mijn broer kiezen Philibert, hertog van Savoye.

Ik verlaat voor de derde keer mijn geboortegrond ... en wie neem ik mee? Ja, alweer mijn papegaai!

Het huwelijk vindt plaats eind 1501. We kunnen het uitstekend met elkaar vinden. Omdat Philibert weinig interesse voor politiek heeft, laat hij de staatszaken aan mij over. Dat ligt me prima! Mijn hofhistoriograaf noemt mij 'de eerste minister van mijn man'. Het traditionele rollenpatroon zet ik dus op de helling!

Conrat Meit, Portretbuste Philibert II van Savoye

14.

Hier zie je mij in die periode. In deze prachtige slaapkamer richt ik me, geknield en biddend, tot Maria en het kindje Jezus, op het rechterluik. De Mariaverering is zeer belangrijk voor mij.

Maar er is meer! Een vorstin, zonder echtgenoot en in vol ornaat, biddend voorgesteld in een tweeluik, is heel ongebruikelijk in deze periode. Dat is normaal mannen voorbehouden.

Het schilderij zegt dus ook iets over mijn politieke rol in Savoye. Leg eens uit.

Diptiek met Margareta van Oostenrijk in verering voor Maria met het Kind

15.

Brutaal slaat het noodlot weer toe. Na nog geen 3 jaar huwelijk, word ik in 1504 voor de tweede maal weduwe. Wat er met Philibert gebeurt, kan je volgen op de miniatuur. Rechts zie je hoe hij afscheid van me neemt; hij vertrekt op jacht.

16.

Kijk nu eens goed naar dit detail. Hou er rekening mee dat het heel erg warm is en dat het water ijskoud is. Wat zou er gebeurd zijn?

Ik stort in elkaar ... en hul mij in een diepe rouw. Sindsdien draag ik de sombere weduwenkleding die je op veel van mijn portretten ziet.

Ik heb geen kinderen, dus ik moet het hertogdom Savoye uit handen geven. Terwijl ik alle zaken afwerk, sterft mijn trouwe vriend de papegaai... Hij wordt opgegeten door een van mijn honden.

17.

Nog maar net weduwe, zit ik opnieuw in de prinsessenhandel. Wie hebben we hier? Hendrik, Hendrik VII van Engeland! Mijn vader en hij onderhandelen flink wat over ons huwelijk. Hij is 50, ik 25! Ik zet mijn voet dwars. Ik beslis weduwe te blijven. Alleen zó kan ik als adellijke dame zelfstandig zijn en nog een politieke rol vervullen. Het huwelijk gaat niet door... Een nieuw verlies treft me: de dood van mijn broer Filips. Zijn zoon Karel is pas 7, vandaar dat mijn vader Maximiliaan mij als landvoogdes van de Nederlanden aanstelt. Ik heb tenslotte al ervaring in bestuurszaken!

18.

Ik reis naar Mechelen, dat wordt mijn belangrijkste verblijfplaats.

Ik doe mijn Blijde Intrede in Mechelen in de zomer van 1507. Van mijn inhuldiging kan ik je geen beelden tonen. In plaats daarvan laat ik je de Intrede van mijn neefje Karel in Brugge zien, in 1515.

Kun je Karel vinden?

En mij?

Wat valt je op aan mijn kleding?

Als Karel bijna 15 is, neemt hij het bestuur van de Nederlanden over. Ik ben dan regentes af.

Blijde Inkomst Karel in Brugge, 1515

19.

Het duurt echter niet lang voor Karel bijkomende taken krijgt. Hij wordt nl. koning van Spanje. In 1517 maakt hij mij opnieuw landvoogdes. Dat blijf ik tot mijn dood in 1530. Daar hoort een nieuw imago bij! Mannen met een belangrijke politieke rol worden in die tijd afgebeeld in wapenrusting en met een zwaard. Dat gaat voor mij natuurlijk moeilijk. Dus bedenk ik een nieuw imago, dat van de machtige koninklijke weduwe. Vergelijk deze twee portretten eens met elkaar. Ze lijken hetzelfde, maar toch zijn ze anders. Waar zitten de verschillen? Ik lijk een non, maar voor iemand uit de 16de eeuw is het duidelijk dat ik dat niet ben. Mijn blonde haar piept nl. nog onder de sluier uit!

20.

Kijk eens goed naar dit schilderij. Mijn hofschilder beeldt de traditionele kruisigingsfiguren af: Christus, Maria en Johannes; daarboven zie je nog God de Vader en de Heilige Geest. Als je goed kijkt zie je in de wolkenpartijen nog twee dames. Herken je mij? Waar en waaraan? Ik ben afgebeeld als een goede en strenge moeder van het land, zoals ik ook pleegmoeder van mijn neefjes en nichtjes ben geweest.

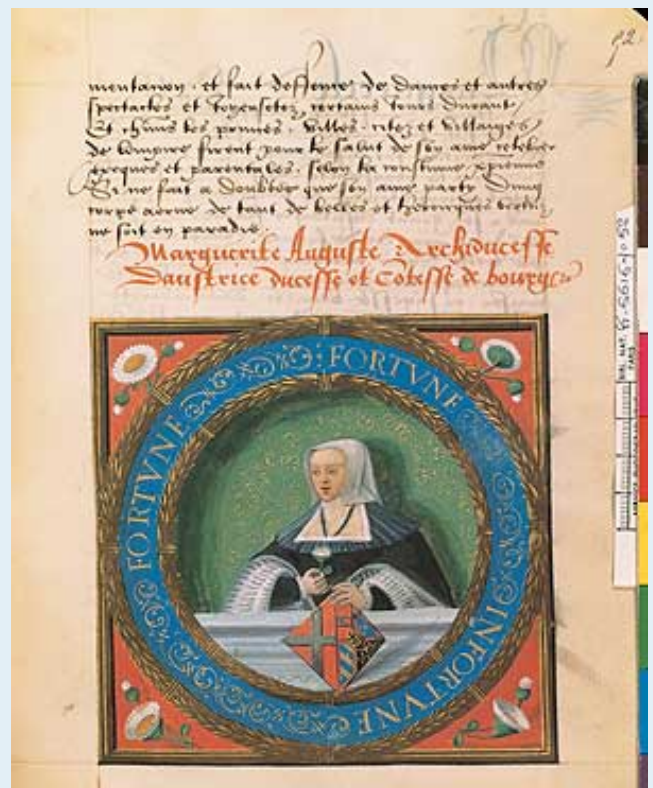

Bernard van Orley, Kruisiging, ca. 1523-24

21.

Herhaaldelijk wordt mijn wijs beleid in de Nederlanden geprezen. In de tekst hiernaast wordt gezegd dat ik wijs en omzichtig regeer.

Wijs regeren betekent onder andere de Nederlanden uit het krijgsgewoel houden! Wat niet altijd evident is!

Jean Franco, Genealogie van Karel V, 1527-30, fol. 52

22.

Ik houd het vol tot 1530. In dat jaar wordt mijn neef Karel V tot keizer gekroond in Bologna. Een triomf voor mijn familie!

Maar in december overlijdt ik ...

Mijn hart wordt bijgezet in de tombe van mijn mama in de hoofdkerk van Brugge, mijn lichaam in het prachtige baldakijngraf in mijn grafkerk in Brou (Frankrijk).

Lees je op mijn praalgraf mijn devies?
Fortune infortune fort une.
Wat zou dit kunnen betekenen?

Mijn leven is nu ten einde.
Vaarwel ...

Lodewijk van Boghem en Conrad Meit, Baldakijngraf Margareta van Oostenrijk, Brou

Conrad Meit, Margareta van Oostenrijk, Brou

